

Nagyanyám

Miért próbálnám megmagyarázni, hogy a nagyszülők jobban szeretik unokájukat, mint a rendes szülők, amikor nem tudom megmagyarázni. Talán tűnő életük apró kis folytatásait jobban látják, talán gyengébbek és bölcsőbbek, az öreg szívekben érettebb a szeretet, megbocsátóbb és nagyobb? Vagy pótolni akarnak valamit, amit elmulasztottak s az unokában önmagukat és gyermekeiket szeretik? Megint csak nem tudom, de nem is fontos. Többnyire így van és kész.

Én minden esetre nagyanyám fia voltam. S alig hiszem, hogy szüleim túlságosan megerőltették volna magukat, közvetlen és viharos birtoklásomért. Tudniillik, nagymamámmal külön laktunk, külön étkeztünk és külön reszkettünk, ha apám léptei dübörögve közeledtek különszobánk felé s egyetlen rövid kopantás után felszakadt az ajtó!

– Nincs itt az a lóköttő?

A lóköttőnek nevezett egyén ugyanakkor vagy az ágy alatt tartózkodott, vagy a szekrény műltszagú mélyén vacogtatta fogait.

– Nincs, kisfiam. Miért?

– Kiszedte a kisbaglyokat a templompadláson!

Még abban a szorult percben is furcsa volt, hogy apámat kisfiamnak szólítja valaki. Hát apám is volt olyan kicsi, mint én? Lehetetlen.

– Te is kiszedted, kisfiam.

Csend.

A gondolatok szétszakadtak az idő elmúlt útjain és visszatértek.

– Megtiltottam neki – mondta apám, most már csendesebben.

– Akkor majd visszarakja őket. Megjött az orvoságom? Az éjjel megint nagyon fulladtam.

A vihar elmúlt, legalább is a vihar csattogó eleje s én kissé megviselve bújtam elő a szekrényből, nem felejtve, hogy ott az egyik téli kabáton csodálatos gombok vannak, már tapintásra is.

Így éltünk nagymamámmal elmélyült védszövetésen és nagy szeretetben, amelybe bevallom igen kis részt képviseltem én.

Nagyanyám egyébként keresztanyám is volt, ő tanított imádkozni. Tőle kaptam az első rózsafüzért, amelynek minden szeme valódi rubint volt. S amikor valaki felvilágosított, hogy az közönséges üveg, csak felnőtt korára való tekintettel nem rúgtam meg az illetőt.

Természetesen első gyónásomra is közösen készültünk. Itt-ott elakadva, bizonyos furcsa nevű bűnöktől, amelyekre nagyanyám azt mondta, hogy azokkal ne törődjek, mert az azok a felnőttekre vonatkoznak.

Aha, gondoltam. Szóval ők is?

Ez a gyónás azonban, sokkal később következett.

Jóval korábbi emlékeim is vannak. Eszmélkedésemnek szinte első pillanata, amikor még igazán nem tudtam, mi a bűn és érdekes, azt sem tudtam, hogy mi a félelem.

Derűs kis lényként bolyongtam nagyanyám mellett, ha sétára mentünk Gyalán felé, hol az út két partján virágzott az akác és a bodza. Úgy éreztem az édes – kesernyés illatok a szívemben vannak, a nyár méh döngése – zsongása körülvelt bennünket.

Ezen túl, valami lágy muzsika úszott a levegőben, fenn valahol magasan, mégis nagyon közel.

Eleresztettem nagyanyám kezét.

– Nagymama! Hol muzsikálnak?

Megálltunk, nagymamám hallgatózott.

– Muzsikálnak?

– Igen nagymama!

És néztem felfelé. Fel az akácok koronájára, a felhőtlen délutáni égre.

– Talán, a méheket hallod?

– Nem nagymama! Mint a ... mint a...

Nem is tudtam semmihez hasonlítani a muzsikát, ami édes orgonáló hárfás lágy zengése úszott a fák fölött az ég alatt, fülembé és az egész testemben, tisztán és világosan.

Nagymamám megdöbbenve nézett rám:

– Képzeld. De nem szabad hazudni kisfiam.

– De nagymama én hallom. Hallom, ott!

S felmutattam bizonytalan valahová, mert hiszen a csodálatos muzsika, hol itt repült, hol ott, szétterült, aztán majdnem elemésztett, hogy újra felzendüljön más helyen, de mindig fent, mindig fent, mint a ke-rengő szél, amelytől nem mozdul meg egyetlen falevél sem.

Nagyanyám szemében félelem volt ekkor már, kezemet szorosan fogta és száraz öreg keze elhidegett.

– Menjünk haza – mondta. – Csak nem leszel beteg?

Ballagtunk haza felé, s ahogy közeledett a falu, úgy múltott mögöttünk a muzsikaszó. Azóta sem hal-lom.

Amikor nagymama haldoklott, nem voltam ott-hon. De apám elmondta, hogy lassú elmúlásában többször magához tért és ilyenkor megkérdezte:

– Hol muzsikálnak kisfiam?

Apám, alig tudott válaszolni:

– Nem muzsikálnak édesanyám.

– De én hallom – suttogta – csodálatos tisztán hal-lom.

S mosolyogva nézett túl az öreg gerendákon.

Aztán úgy is aludt el.

S azóta tudom, hogy nem káprázat és nem képzelet játszott velünk. Eszmélő és elröppenő lelkünk sorvadó földi antennája fogta fel, egy más világ magasságainak muzsikáját, mert a gyermekek és a haldoklók nem hazudnak.

Vajon, hallom-e még egyszer? És mikor...?!

(1954)

*
Megjelent az Új Emberben 1954. július 18-án. Később a Vigília (1971. február) közölte. Tartalmazzák az Emberpor (2003) és a Sárgarézt patkók (2007) c. kötetek.